

В. П. Таркін

orcid.org/0000-0002-1754-9046

аспірант кафедри політичних теорій

Національного університету «Одеська юридична академія»

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ВІЙНИ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ COVID-19

Інформаційно-психологічна війна є складовою частиною політичної війни. Зміст політичної війни полягає у тому, що використовуються різні відкриті і приховані засоби держав (інформаційні війни, економічний тиск, входження до політичних союзів, таємна підтримка «дружніх» іноземних елементів, заохочення спротиву в підпіллі ворожих держав тощо) для досягнення своїх цілей, впливу на інші держави. У політичних війнах акцент часто робиться на примусі, прикладами якого можуть виступити запровадження санкцій, активна підтримка зміни режиму, критика іншої держави.

У літературі існують різні підходи до визначення поняття «інформаційно-психологічна війна». А.В. Манойло під інформаційно-психологічною війною розуміє «сукупність різноманітних форм, методів і засобів впливу на людей з метою зміни у бажаному напрямі їхніх психологічних характеристик (поглядів, думок, ціннісних орієнтацій, настроїв, мотивів, установок, стереотипів поведінки), а також групових норм, масових настроїв і громадської свідомості в цілому» (Манойло, 2003, с. 250). В.В. Ягупов надає іншу наукову експлікацію – «планомірне використання державою та її установами засобів та заходів ідеологічної дезорієнтації та розкладання свідомості людей і груп людей з метою зниження їх ідейної, політичної, духовної та морально-психічної стійкості, спонукання до негативних дій чи бездіяльності населення та особового складу армій інших держав як у воєнний, так і в мирний час» (Ягупов, 2002). На наш погляд, інформаційно-психологічна війна – це інструмент впливу політичної, військової, економічної, ідеологічної дії, логічне застосування якого дає змогу: 1) впливати на формування громадської думки (у тому числі викликати інакомислення, невдоволення чи, навпаки, підтримку у населення);

2) захистити національні інтереси шляхом зниження морального духу, бойової ефективності ворогів; 3) впливати на поведінку іноземних держав, неурядових організацій, окремих груп чи осіб. Сучасна інформаційно-психологічна війна має такі характеристики: 1) вона розширює, а не підміняє традиційні форми конфлікту, оскільки впливає на *здатність* керувати, боротися, коритися, підтримувати; 2) може бути поза межами традиційної боротьби, її мета – «перемога без боротьби» або ведеться паралельно із кінетичною війною («гібридна війна»); 3) зазвичай комбінована/інтегральна – використовується декілька методів (наприклад, пропаганда і психологічний тиск), однак 4) усі вони мають одну *мету* – виклик певних емоційних реакцій для досягнення конкретних поведінкових результатів.

Із самого початку Китайська Народна Республіка (далі – Китай, КНР) проводила складну кампанію інформаційно-психологічної війни. Як тільки для країни очевидним став той факт, що економіка сильно постраждає через коронавірус, рух дорогою стратегічної конкурентоздатності переважно залежав від того, наскільки занепаде економіка інших країн. Для досягнення цієї мети ще на ранніх етапах китайська інформаційно-психологічна війна проявлялася у *dezінформаційній* трилемі: 1) приховуванні інформації; 2) створенні плутанини; одночасно з цим КНР швидко розпочала 3) розповсюджувати неправдиву інформацію, підкреслюючи свою здатність боротися із пандемією і намагаючись зняти із себе відповідальність за її появу. Відзначимо, що у літературі під дезінформацією розуміється «спосіб психологічного впливу, що полягає в намірі подання об'єктові такої інформації, яка вводить його в оману стосовно справжнього стану справ та створює викривлену реальність» (Кіца, 2017), а також наголошується, що дезінформація – це «один із способів інформаційного маніпулювання – впливу, що

має на меті змінити напрям активності певної аудиторії» (Аналітична доповідь, 2020, с. 14). Дезінформація про серйозність вірусу підірвала підготовчі заходи до боротьби з пандемією.

У грудні 2019 року лікар Ай Фень, директор відділення невідкладної допомоги Центральної лікарні м. Ухань, повідомила колегам і керівництву про існування невідомого респіраторного вірусу. Згідно з ч. 2 ст. 9 Міжнародних медико-санітарних правил Всесвітньої організації охорони здоров'я (далі – ВООЗ) «держави-члени протягом 24 годин інформують ВООЗ у тій мірі, наскільки це практично можливо, про отримання даних про ризик для здоров'я населення за межами їх території, яка може викликати міжнародне розповсюдження хвороби», іншими словами – країни зобов'язані інформувати про потенційні хвороби, які можуть розповсюджуватися у міжнародному масштабі протягом 24 годин після їх виявлення. Однак замість того, аби діяти згідно зі ст. 9 Правил, керівництво вилаяло лікарку Ай Фень. Тоді вона вирішила поділитися цією інформацією у статті, яку було опубліковано у China's People (Renwu). Згодом цю роботу було видалено із журналу і китайських соціальних мереж, проте китайські громадяни, що мали за мету попередити громадськість про загрозу, знайшли спосіб передачі інформації – статтю писали задом наперед, вигаданою мовою і за допомогою Азбуки Морзе. Ще одного лікаря – Лі Веньлян, китайського офтальмолога, який попереджав своїх колег про можливість спалаху захворювання, було затримано за розповсюдження пліток, порушення громадського порядку і соціальної стабільності. 10 січня 2020 року лікар повідомив, що у нього почали проявлятися симптоми нового захворювання, а 7 лютого 2020 року він помер від Covid-19.

Китай зробив заяву про захворювання 31 грудня 2019 року (хоча перші випадки за припущенням ВООЗ були ще у жовтні 2019 року (hromadske.ua, Луценко, 2021) і разом з тим повідомив про те, що вірус не може передаватися від людини до людини, незважаючи на його швидке розповсюдження в м. Ухань і випадки зараження лікарів пацієнтами.

«Нездатність» вірусу розповсюджуватися між людьми потрібна була для зберігання нормального функціонування м. Ухань із населенням понад 11 млн людей і 800 тис. туристів у рік. Влада Китаю до 22 січня 2020 року наполягала на його неможливості передаватися між людьми, а найбільша газета м. Ухань не згадувала про вірус до 20 січня 2020 року. Зрештою, КНР визнав, що вірус має значний ризик для життя і високу ймовірність передачі від людини до людини.

Наступним етапом дезінформаційної політики стало «зменшення» (а отже, і приховування масштабів епідемії) кількості смертей від Covid-19, як в м. Ухань, так і в Китаї. За офіційною інформацією станом на 16 квітня 2020 року представники влади Китаю, чисельність населення якого сягає 1,393 млрд осіб, передали до ВООЗ інформацію, що у 83 797 жителів виявлено Covid-19, а 3352 особи померли від вірусу. Для порівняння: у США, чисельність населення яких 328,3 млн, заявили, що у 604 070 людей виявили захворювання і 25 871 підтверджених летальних випадків (дані за матеріалами ВООЗ «Covid-19 Situation Report 16 April 2020»). Враховуючи розмір і густоту населення США і Китаю, під час зіставлення здається неймовірним той факт, що в Китаї лише 13% смертей порівняно зі США. Міжнародна спільнота відверто розкритикувала Китай. А повідомлення про вантажівки, що доставляють тисячі урн на день в м. Ухань, крематорії, які нездатні забезпечити потреби в утилізації тіл, і дописи громадян м. Ухань, що виступили проти стверджень КНР про низький рівень смертності, змусили КНР переглянути свою загальну кількість випадків смерті від Covid-19, збільшивши число загиблих на 50% (1290 нових випадків смертей за добу, і це при тому, що за попередню, згідно з «Covid-19 Situation Report 16 April 2020» ВООЗ було 0), і уже наступного дня до ВООЗ було передано інформацію про 84 149 випадків захворювання і 4642 смерті (дані за матеріалами ВООЗ «Covid-19 Situation Report 17 April 2020»). Офіційні особи Китаю наполягали, що таке різке збільшення чисельності пов'язане із оновленням звітності і смертністю за межами лікарень, наполягаючи, на відсутності приховування інформації (bbc.com, Gordon Korera, 2020).

Оскільки цю дезінформаційну кампанію спіткав провал, КНР змістила її із історій, які применшували роль вірусу, на *пропагандистські* розповіді про його походження за допомогою однієї із форм пропаганди – вказівки на «жертвоне ягня» – відповідальними зробили США.

Зазначимо, що пропаганда – найбільш розповсюджений метод інформаційно-психологічної війни, що характеризується комплексом дій – переконання, розповсюдження ідей, думок, доктрин, ідеології, що впливають на цільову аудиторію із метою її примушування до певного способу поведінки й мислення.

27 лютого 2020 року китайський лікар Чжун Наньшань заявив, що вірус «міг виникнути не з Китаю», після цього китайські політики почали скоординовану кампанію із розповсюдження цієї тези. Так, 12 березня 2020 року офіційний представник МЗС КНР Чжао Лицзянь написав, що коронавірус розпочався в США восени 2019 року, і у Китай його принесли американські військові, політик вимагав інформації про «нульового пацієнта». Лицзянь відверто звинуватив американців у створенні Covid-19, наполягав, що вірус уже існував до Китаю. Хоча ці вислови не підтверджувалися фактами і їх так офіційно і не підтвердило МЗС Китаю, така інформаційна атака допомогла КНР приглушити критику на власну адресу і висунути тезу про те, що і сам Китай став жертвою змови, яку організували США. Ситуація схожа на відому операцію «Інфекція» у 1980-х, коли КДБ СРСР звинуватив американських військових у створенні вірусу СНІДу та випусканні його як біологічної зброї. Уперше ця історія з'явилася на підконтрольних радянських точках. У 1985 році його підхопив радянський тижневик «Літературна газета», а потім багато інших видань.

Між тим, суперечки про походження вірусу не вщухали. Лі-Мен Янь, колишній науковий співробітник кафедри вірусології та імунології Гонконгського університету, стверджувала, що Covid-19 справді має лабораторне походження, однак китайське. Цю гіпотезу вона безуспішно спробувала вивести на рівень наукової доктрини. Лікарка опублікувала статтю «Незвичайні особливості геному SARS-CoV-2», у якій йдеться про те, як SARS-CoV-2 можна створити в лабораторії за 6 місяців. У науковій статті говорилося про еволюційну модифікацію *in vitro* («в пробірці»), а не природну еволюцію вірусу. На британському ток-шоу «Вільні жінки» автор наголосила, що вірус «прийшов із лабораторії м. Ухань, і лабораторія знаходиться під контролем уряду Китаю». Лабораторія Гонконгського інституту громадського здоров'я заперечувала будь-які дослідження, які проводила Янь, і наголошувала, що її твердження «не мають наукового підґрунтя», жоден науковий журнал роботу не рецензував; цей матеріал було розміщено на спеціалізованому веб-сайті з відкритим доступом Zenodo (<https://zenodo.org/record/4028830#.YCEq1o8zbIX>).

Наголосимо, що під час пандемії часто використовувалися різні форми пропаганди, зокрема, *маніпуляція свідомістю* – «такий вид управління поведінкою особистості, соціальної групи, суспільства чи планетарного соціуму, при якому використовуються приховані методи соціально-психологічного впливу на підсвідомість людей» (Левашов, Староверов, 2009), особливо яскраво цей вид пропаганди проявився у *поширенні чуток* – у розповсюдженні різного роду «теорій змов», наприклад таких, що пов'язували пандемію із технологіями 5G і Біллом Гейтсом, стверджували, що здавання тестів інфікує осіб Covid-19, переконували, що Covid-19 – вигадка. Їх швидкому поширенню сприяла 1) ситуація кризи і страху, що слугує підґрунтям збільшення вірогідності конспіративного мислення (van Prooijen JW, Douglas KM, 2017); 2) пов'язаний соціальними мережами світ створив надійне підґрунтя для їх швидкого розповсюдження. Посилення «теорії змов» відбулося і з початком розроблення вакцини проти Covid-19. Поява вакцини супроводжувалася тим фактом, що провідні організації охорони здоров'я, такі як Фонд Білла Гейтса чи ВООЗ, будуть причетні до її виробництва чи розповсюдження, тож конспірологічний матеріал твердо доповнився тезами, що окремі особи не лише створили вірус, але й планують на ньому добре заробити.

Лише на перший погляд конспірологічні теорії мають комічне забарвлення, їх реальні наслідки – трагічні. Так, духовний лідер Ірану аятолла Алі Хаменеї 22 березня 2020 року заявив у зверненні до нації, що Covid-19 є біологічною зброєю американців, і різко відкинув пропозицію США про допомогу зі словами: «Ніхто вам не вірить» (Islamic Republic News Agency, 2020). Неурядова організація «Лікарі без кордонів» змушені були покинути Іран, оскільки в очах тамтешнього керівництва вони ніхто інші, як «західні шпигуни». У січні 2021 року він також заборонив увіз вакцини із США і Великобританії (suspihne.media, Прищепка, 2021). Деякі іранці, очевидно, заплатили життям за такі рішення. Зазначимо, що на Близькому Сході

Іран є найбільш епідеміологічно несприятливою країною – 1 709 559 випадків захворювання і 60 867 смертей на 81,8 млн населення станом на 10 березня 2021 року. Для порівняння у майже на мільйон більшому за населенням Єгипті виявлено 187 716 випадків захворювання і 11 082 смерті (статистика за даними www.worldometers.info/coronavirus/#countries).

Не менш небезпечними були чутки щодо методів лікування Covid-19, особливо популярним було «лікування» гідроксихлорохином – протималарійним препаратом. Прикрим, на наш погляд, є й те, що появи таких заголовків сприяла підтримка подібних методів першими особами передових держав. Наприклад, такі методи лікування неодноразово і публічно підтримував колишній Президент Америки Дональд Трамп. 21 березня 2020 року у своєму Twitter із аудиторією у 84 млн осіб, що гідроксихлорохин, якщо його приймати із антибіотиком азитромицином, може стати «одним із найважливіших факторів, здатних змінити правила гри в історії медицини», і що його варто «негайно використати». На наш погляд, під час ситуації високої тривожності і низької впевненості, якою є пандемія, авторитетним особам, віральність повідомлень яких у соціальних мережах є доволі високою, варто радити своїм підписникам використовувати ефективні і науково доведені методи лікування, забезпечувати їх інформацією спеціалістів у галузі охорони здоров'я.

На особливу увагу заслуговує і *використання м'якої сили* як методу інформаційно-психологічного впливу під час пандемії. М'яка сила у політиці – різнопланове поняття, яке показує державу із погляду високих політичних цінностей, культури привабливою для інших, а її зовнішню політику не лише законною, але і високоморальною. Джозеф Нью у роботі «Soft Power» визначив м'яку силу як «здатність отримати бажані результати у відносинах з іншими державами за рахунок привабливості власної культури, цінностей і зовнішньої політики, а не примусу чи фінансових ресурсів» (Josef Nye, 2004).

Прикладом м'якої сили може слугувати російська медична допомога Італії, Сербії. Завдання у неї було двояке: продемонструвати схильність Росії і підтримати ідею про нездатність європейських лідерів зупинити кризу у галузі охорони здоров'я, разом з тим зосередивши увагу на те, яке значення Росія має у цьому типі міжнародного кризового управління.

Найбільш помітним наданням гуманітарної допомоги Росії стала доставка медичного обладнання у північну Італію в березні 2020 року під лозунгом «Із Росії з любов'ю». Російські ЗМІ показали кадри проїзду військової техніки: в Італію відправлено відряди із військовими спеціалістами Міністерства оборони РФ. Російські ЗМІ широко трансливали дві символічні сцени: з одного боку, консультація італійських і російських офіцерів в одному штабі італійської армії під Римом, з іншого боку, колона російської військової техніки маршрутом Рим-Бергамо. Цей захід, безпрецедентний для країни НАТО, можна розцінювати по-різному: ніби простий вираз російської допомоги, яка підпадає під дію м'якої сили, і водночас демонстрація візуально жорсткої сили. Якоюсь мірою це і засіб впливу на італійський уряд, аби досягнути більшої схильності до російських інтересів, особливо щодо європейських санкцій проти Росії. Італійська щоденна газета «LaStampa» припустила, що справжньою метою була розвідка, у зв'язку з чим розгорнувся цілий спір із офіційним представником Міністерства оборони Росії, який зазначив, що видання у цій статті «маніпулює русофобними фейками» (LaStampa, 2020).

Отже, під час пандемії Covid-19 інформаційно-психологічні атаки проявилися, по-перше, у дезінформації; по-друге, у пропаганді: вона була емоційною (а отже – вражала більше); із завжди ефективним праведним гнівом, якому властивий рівень доморощеної «правдивості»; із вказівкою на ворога, що може свідчити про бажання перекласти відповідальність, замість раціонального усвідомлення й оперативних заходів боротьби; у маніпулятивному поширенні чуток, зазвичай пов'язаних із теоріями змов. По-третє, у використанні м'якої сили.

Література

Coronavirus disease 2019 (COVID-19) Situation Report – 87 [Електронний ресурс] / WHO//. – Режим доступу: https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200416-sitrep-87-covid-19.pdf?sfvrsn=9523115a_2. – Назва з екрана.

Coronavirus disease 2019 (COVID-19) Situation Report – 88 [Електронний ресурс] / WHO//. – Режим доступу: https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200417-sitrep-88-covid-191b6cccd94f8b4f219377bff55719a6ed.pdf?sfvrsn=ebe78315_6. – Назва з екрана.

- Gordon Corera Coronavirus: Europe 'wary of confronting China over deaths' [Електронний ресурс] / [bbc.com](https://www.bbc.com/news/world-asia-china-52404612). – Режим доступу: <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-52404612>. – Назва з екрана. – Дата публікації: 23.04.2020. – Дата звернення: 10.03.2021.
- Leaccusedi Moscaela nostrarisposta [Електронний ресурс] / *La Stampa*. – Режим доступу: <https://www.lastampa.it/lettere/2020/04/03/news/le-accuse-di-mosca-e-la-nostra-risposta-1.38672825>. – Назва з екрана. – Дата публікації: 03.04.2020. – Дата звернення: 02.02.2021.
- Nye Joseph S. Soft Power. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.jstor.org/stable/1148580. – Назва з екрана.
- Supreme Leader: US officials are charlatans and terrorists [Електронний ресурс] // *Islamic republic news agency*. – Режим доступу: <https://en.irna.ir/news/83723720/Supreme-Leader-US-officials-are-charlatans-and-terrorists>. – Назва з екрана. – Дата публікації: 22.03.2020. – Дата звернення: 08.02.2021.
- van Prooijen J.W., Douglas K.M. Conspiracy theories as part of history: the role of societal crisis situations. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/29081831/>. – Назва з екрана.
- Кіца М. Особливості та методи виявлення фейкової інформації в українських ЗМІ / [М.Кіца]. – *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: «Журналістські науки», № 1, 2017. – С. 30–35.
- Левашов В.И., Староверов В.И. Манипулирование общественным мнением: социологические аспекты анализа / В.И.Левашов, В.И.Староверов // *Социология власти*. – 2009. – №4. – С. 28–42.
- Луценко Є. ВООЗ припускає, що перші випадки COVID-19 могли бути в Китаї за два місяці до повідомлень влади – ще у жовтні 2019-го [Електронний ресурс] / Є.Луценко // *Громадське*. – Режим доступу: <https://hromadske.ua/posts/vooz-pripuskae-sho-pershi-vipadki-covid-19-mogli-buti-v-kitayi-za-dva-misyaci-do-povidomlen-vladi-she-u-zhovtni-2019-go>. – Назва з екрана. – Дата публікації: 11.02.2021. – Дата звернення: 11.02.2021.
- Манойло А. Государственная информационная политика в особых условиях: монография / А.В. Манойло. – М.: МИФИ, 2003. – 388 с.
- Прищета Я. Іран заборонив імпортувати американську та британську вакцини [Електронний ресурс] / Я. Прищета // *Суспільне* | Новини. – Режим доступу: <https://suspilne.media/94450-iran-zaboroniv-import-amerikanskoi-ta-britanskoi-vakcini/>. – Назва з екрана. – Дата публікації: 08.01.2021. – Дата звернення: 08.02.2021.
- Фейки як інструмент впливу на вибори: аналітична доповідь / Дубов Д.В., Корецька І.О., Боровська А.В. та ін. – Київ, 2020, 209 с.
- Ягупов В.В. Морально-психологічне забезпечення: курс лекцій. К.: 2002.

References

- Coronavirus disease 2019 (COVID-19) Situation Report – 87. Retrieved from https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200416-sitrep-87-covid-19.pdf?sfvrsn=9523115a_2 (2021, March, 10).
- Coronavirus disease 2019 (COVID-19) Situation Report – 88. Retrieved from https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200417-sitrep-88-covid-191b6cccd94f8b4f219377bf-f55719a6ed.pdf?sfvrsn=ebe78315_6. (2021, March, 10).
- Gordon Corera Coronavirus: Europe wary of confronting China over deaths. Retrieved from <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-52404612> [in English]. (2021, March, 10).
- Leaccusedi Moscaela nostra risposta. Retrieved from <https://www.lastampa.it/lettere/2020/04/03/news/le-accuse-di-mosca-e-la-nostra-risposta-1> [in Italy] (2021, February, 02).
- Nye J. S. (1990) Soft Power. *Foreign Policy*, no. 80, 153–171. Retrieved from www.jstor.org/stable/1148580. [in English].
- Supreme Leader: US officials are charlatans and terrorists. Retrieved from <https://en.irna.ir/news/83723720/Supreme-Leader-US-officials-are-charlatans-and-terrorists>. [in English] (2021, February, 08).
- van Prooijen J.W., Douglas K.M (2017). Conspiracy theories as part of history: the role of societal crisis situations. Retrieved from: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/29081831/>. [in English] (2021, March, 10).
- Kitsa M. (2017) Osoblyvosti ta metody vyvaylennia feikovoi informatsii v ukrainskykh ZMI [Features and methods of detecting fake information in the Ukrainian media]. – *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika»*. Seriya: «Zhurnalistski nauky» [Bulletin of the National University «Lviv Polytechnic». Series: Journalistic Sciences], no.1, 30-35. [in Ukrainian].
- Levashov V.Y., Staroverov V.Y. (2009) Manyulyrovanye obshchestvennim mnenyem: sotsyolohycheskye aspekty analiza [Manipulation of public opinion: sociological aspects of analysis]. – *Sotsyolohyia vlasty* [Sociology of power]. no.4, 28-42 [in Russian].
- Lutsenko Ye. (2021) VOOZ prypuskaie, shcho pershi vypadky COVID-19 mohly buty v Kytai za dva misiatsi do povidomlen vlady – shche u zhovtni 2019-ho [WHO suggests that the first cases of COVID-19 could have been in China two months before the authorities in October 2019] Retrieved from: <https://hromadske.ua/>

posts/vooz-pripruskaye-sho-pershi-vipadki-covid-19-mogli-buti-v-kitayi-za-dva-misyaci-do-povidomlen-vladi-she-u-zhovtni-2019-go. [in Ukrainian] (2021, February, 11).

Manoilo A. (2003) Hosudarstvennaia ynformatsyonnaia polytyka v osobikh uslovyakh [State information policy in special conditions]. Moscow. MYFY. [in Russian].

Pryshchepa Ya. (2021) Iran zaboronyv import amerykanskoï ta brytanskoï vaksyny [Iran has banned the import of American and British vaccines] Retrieved from: <https://suspihne.media/94450-iran-zaboroniv-import-amerykanskoï-ta-brytanskoï-vakcini/>. [in Ukrainian]. (2021, February, 08)

Dubov D.V., Koretska I.O., Borovska A.V. etc (2020). Feiky yak instrument vplyvu na vybory [Fakes as a tool to influence elections]. Kyiv. [in Ukrainian].

Iahupov V.V. (2002) Moralno-psykholohichne zabezpechennia [Moral and psychological support]. Kyiv. [in Ukrainian].

Анотація

Таркін В. П. Окремі аспекти використання методів інформаційно-психологічної війни під час пандемії Covid-19. – Стаття.

Статтю присвячено методам інформаційно-психологічної війни, які використовуються під час пандемії коронавірусної інфекції. У роботі інформаційно-психологічна війна розглядається як різновид політичної війни. Викладено дефініцію інформаційно-психологічної війни у доктрині, надано авторське визначення інформаційно-психологічної війни, під якою у загальному вигляді розуміється «інструмент впливу політичної, військової, економічної, ідеологічної дії».

У сучасну епоху кожна криза – регіональна, національна чи світова – неминуче супроводжується веденням інформаційно-психологічної війни; цифрова епоха перетворилася в «епоху дезінформаційну», а пандемія коронавірусної інфекції стала частиною інформаційно-психологічної війни багатьох країн світу.

Ще у лютому 2020 року ВООЗ сказав про так звану «інфодемію». «Ми не просто боремося з епідемією; ми боремося з інфодемією», – сказав Генеральний директор ВООЗ Тедрос Адханом Гебрейесус. Велика кількість інформації, правдивої і брехливої, утруднювала пошук правдивих джерел.

Поки коронавірус перевернув економічне і суспільне життя населення, яке зіткнулося із безпрецедентним обмеженням свободи і пересування (типовими стали новини: «Італія розповсюджує обмеження Ломбардії через коронавірус на всю країну. Ніколи ще карантин не блокував всю країну через епідемію»; «ООН визначає пандемію коронавірусу як найбільшу кризу із часів Другої світової війни»), пандемія до того ж посилила затяжну інформаційно-психологічну війну, яка розгорнулася із більшою силою, адже багатьом людям довелося бути вдома і проводити багато часу за переглядом телебачення і у соціальних мережах.

У роботі було зосереджено увагу на таких методах інформаційно-психологічної війни, як дезінформація, пропаганда, використання м'якої сили.

Ключові слова: інформаційно-психологічна війна, коронавірус, дезінформація, пропаганда, поширення чуток, пандемія.

Summary

Tarkin V. P. Some aspects of the use of information and psychological warfare during the Covid-19 pandemic. – Article.

This article focuses on methods of informational-psychological warfare, which were being use during coronavirus pandemic.

In the modern era, every crisis is inevitably accompanied by informational and psychological warfare; the digital age has become a "disinformation age", and the coronavirus pandemic has become part of the informational and psychological warfare of many countries around the world.

Back in February 2020, Director of WHO, Tedros Adhan Gebrejesus said, "We are not just fighting an epidemic; we are struggling with infodemia". Large amount of false information made it difficult to find out a true sources.

So far, the coronavirus has turned the economic and social lives of people facing unprecedented restrictions on freedom of movement (the news were full of headlines such as "Italy is spreading restrictions on Lombardy through the coronavirus to the whole country. Quarantine has never blocked the whole country because of the epidemic"; the biggest crisis since World War II "), the pandemic also intensified the protracted information and psychological warfare, which unfolded with greater force, as many people had to be at home and spend a lot of time watching television and social networks.

During the Covid-19 pandemic, informational and psychological attacks manifested themselves, at first, by misinformation. At second, by propaganda, which emotional, with always effective righteous anger, which is characterized by a level of home-grown truthfulness with an indication of the enemy, which was a desire way to shift responsibility, instead of rational awareness and prompt action; in the manipulative spread of rumors, usually related to conspiracy theories. The third method was use of soft power.

Key words: information-psychological war, coronavirus, misinformation, propaganda, spreading rumors, pandemic.